

Vodné bohatstvo Slovenska

Anton Porubský: *Vodné bohatstvo Slovenska*. Veda, Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1991, 319 s, Kčs 70,—.

Kniha, ktorej cieľom je upozorniť, ako „problém voda“ prenikol do povedomia ľudí, oboznamuje čitateľa s jednotlivými druhmi vôd, ich rozložením v prírodnom prostredí a klasifikuje ich na úrovni súčasných podmienok.

Hlavné tematické okruhy tvoria rozbor výskytu a potreby vody vo svetovom a slovenskom meradle, hodnotenie zrážkových i klimatických pomerov a hydrogeologicko-hydrofyzikálnych vlastností hornín (sledovanie zákonitostí vzniku a obehu vôd). Ďalej je to hodnotenie vôd podľa jednotlivých hlavných povodi Slovenska a časť venovaná vodám v jazerách, priehradách a ich celková bilancia.

Okrem všeobecných informácií o rozložení vôd a súše na Zemi a globálnych zásobách vody vymedzuje autor kategórie systému voda—životné prostredie. Poukazuje na nejednotnosť chápania pojmu voda, napr. geológovia či geochemici ju pokladajú za horninu—nerast a vodohospodári či zdravotníci za prírodné bohatstvo. Vzťah človeka k vode určuje na jednej strane jej potreba pre život, na druhej strane nevyhnutnosť ochrany pred ňou v prípade jej prebytku (záplavy, povodne a i.).

V súvislosti s neustálym rastom spotreby vody si autor kladie otázku, či vôbec máme taký prirodzený potenciál vodných zásob, ktorý uspokojí rastúce požiadavky. Východiskom pre ekonomické využitie vody musí byť jej bilancia, t. j. hodnotenie prirodzených a využiteľných zásob i súčasnej potreby a spotreby vody.

Najdôležitejším prírodným prvkom vodného bohatstva nášho územia sú zrážky. Predstavujú jediný zdroj povrchových vôd potokov a riek, podzemných vôd a ich prameňov, pitných, minerálnych, horúcich i studených vôd, ako aj zdroj dopĺňania jazier a nádrží. Pre hodnotenie vodného bohatstva Slovenska je dôležité poznať priestorové rozloženie zrážok, mať informácie o inštitúciách sledujúcich zrážky, podobne aj o širších vzťahoch priebehu počasia na Slovensku a pod. Na tieto poznatky nadväzuje hodnotenie hydrofyzikálnych vlastností hornín, z ktorých vyplývajú objektívne hydrogeologické informácie o zvodnení územia, o kvalite a kvantite vôd a ich hydraulických väzbách.

Ťažiskom knihy je charakteristika jednotlivých povodi na Slovensku. Je hlbokou štatistickou analýzou povrchových, podzemných, minerálnych, ako aj ložiskových a banských vôd v určitých klimaticko-geografických podmienkach povodia.

Výskyt a kvantitatívne rozloženie podzemných vôd indikuje množstvo prameňov v jednotlivých povodiach. Autor stručne a zrozumiteľne vysvetľuje obeh podzemnej vody a výdatnosť prameňov na Slovensku, čo dokumentuje tabuľka.

Obraz vodného bohatstva nášho územia dokresľujú textom podložené štatistické prehľady o vodách v prirodzených jazerách, vodných nádržiach a o geotermálnych vodách.

Zaujímavý je celkový prehľad prírodnej hydrologickej bilancie, s ktorou úzko úvisí vodohospodárska bilancia. Autor

konštatuje, že chýbajú nielen niektoré hodnoty jednotlivých bilančných prvkov, ktoré sa sezónne z roka na rok menia (napr. zrážky, odtoky), ale dokonca aj hodnoty, ktoré by mali byť konštantné (plochy povodí).

V závere sa zaoberá aj otázkami kvality vôd a ich ochrany z všeobecného pohľadu, súčasne podáva prehľad chránených vodohospodárskych oblastí na Slovensku.

Kniha obsahuje mnohé cenné fakty, ktoré dokumentujú prehľadné tabuľky, grafy a fotografie. Prístupný štýl písania ju predurčuje pre širokú odbornú verejnosť. Exaktnosť, rozsah a stupeň podrobnosti je predpokladom pre jej uplatnenie medzi odborníkmi z oblasti vodohospodárstva, geografie, ekológie a pod.

Naďa Ďurajková

Poľnohospodárska krajina budúcnosti

Hartmut Vogtmann: *Ökologischer Landbau. Landwirtschaft mit Zukunft*. Ekologická tvorba krajiny. Poľnohospodárstvo s budúcnosťou. Pro Natur Verlag, Stuttgart, 1985, 159 s.

Vo svetovej literatúre sa často objavuje termín biologické, ekologické alebo alternatívne poľnohospodárstvo. Súčasný spôsob hospodárenia a súčasné poľnohospodárstvo sa v tejto súvislosti označujú ako konvenčné. Autori čitateľa postupne oboznamujú so širokou škálou otázok, súvisiacich s ekologizáciou poľnohospodárstva. V jednotlivých kapitolách sa prechádza od vysvetlenia základných pojmov cez oboznámenie so svetovou situáciou vo výžive a hospodárení s pôdou. Prezentujú sa možnosti alternatívnych spôsobov hospodárenia v súvislosti s budúcim rozvojom poľnohospodárstva, prednosti ekologického poľnohospodárstva, bilancie surovín a energie pri alternatívnych spôsoboch hospodárenia, problémy modernej živočíšnej výroby, vplyv hnojenia na pôdny edafón, zvýšená koncentrácia dusíčanov v poľnohospodárskych produktoch v súvislosti s ich vysokým obsahom v spodných vodách a v pôde, agrárnou sociológiou a pod.

Neustále rastie počet ľudí podporujúcich alternatívne poľnohospodárstvo, ktoré považujú za lepšie zlučiteľné so životným prostredím ako konvenčné. Alternatívne poľnohospodárstvo je cestou, ktorá sa zdá byť perspektívna. Samozrejme, treba ju budovať a dosiahnuť, aby táto alternatíva bola únosná aj ekonomicky. Budúcnosť rozsiahlej produkcie po-

travín môže byť sotva úplne zabezpečená len chemicko-technologickými prostriedkami. V poľnohospodárskom systéme musí ísť o to, aby sa syntetické priemyselné hnojivá a pesticídy používali len ohraničene. Tým by sa mohli zachovať vyčerpatelné zásoby v prírode a životné prostredie vôbec. Aby sa vytvorila potrebná nová rovnováha a uzavretý obeh, musí sa rozšíriť biologická spätná väzba. Poľnohospodári využívajúci alternatívne oševné postupy sa pokúšajú produkovať s minimálnym množstvom cudzej energie rešpektujúc ekologické hľadiská. Základným predpokladom tohto spôsobu hospodárenia je, že rastliny neprijímajú výživu bezprostredne z ľahko rozpustných, synteticky vyrobených minerálnych soli, ale zo zdravej, na život bohatej pôdy. Takéto rastliny sú zdravé, s prirodzenou rezistenciou proti chorobám a škodcom. Rôzne elementy aj v ekosystéme sa musia navzájom veľmi citlivo zosúladiť, čo si vyžaduje interdisciplinárny prístup.

Záverečná kapitola je prehľadom základných smerov a organizácií ekologicko-biologického poľnohospodárstva, obsahuje aj malý výkladový slovník odborných výrazov a cudzích slov. Prehľad literatúry, vypracovaný osobitne pre každú kapitolu je uverejnený v spoločnom zozname v závere publikácie.

Vzhladom na súčasné biologicko-ekologické trendy v poľnohospodárstve, ako aj nedostatok odbornej literatúry, zapĺňa publikácia túto medzeru.

Zuzana Kasanická